

Volkstuin- en Recreatietuinvereniging Bodegraven

Clubblad

**Achtste jaargang
September 2014 no: 3**

Verenigingsblad van de Volkstuin- en Recreatietuinvereniging Bodegraven
Opgericht november 1972
Achtste jaargang no. 3, september 2014

Bestuur:

Frank Busker (voorzitter) tel.: **0172-610802**
e-mail: frank.busker@gmail.com
Vlijt & Phoenix 25 2411 WT Bodegraven

Maaïke ten Haken (secretaris) tel.: **0172-650514**
e-mail: m_tenhaken@hotmail.com
Bourgondischelaan 23 2411 KJ Bodegraven

Piet van Kooten (penningmeester) tel.: **0172-612786**
e-mail: pietvankooten@casema.nl
Koninginneweg 139 2411 XN Bodegraven

Tuincommissie:

André Woertman (terrein Oost) tel.: **0172-615198**
e-mail: jawoertman@ziggo.nl
Koninginneweg 141 2411 XN Bodegraven

Jakko Gunst (terrein Oost) tel.: **0172-645803**
e-mail: jakkogunst@solcon.nl
Dammekant 99 2411 CC Bodegraven

Arjen Boekhorst (terrein West) tel.: **0172-611811**
e-mail: arjenbaukje@xs4all.nl
de Deel 3 2411 SH Bodegraven

Michel Heinen (terrein West) tel.: **06-59627952**
e-mail: michelbep2009@hotmail.com
De Schouw 7 2411 WX Bodegraven

Redactie clubblad:

Jakko Gunst e-mail: jakkogunst@solcon.nl
Maaïke ten Haken e-mail: m_tenhaken@hotmail.com

Uitnodiging extra ledenvergadering

20 september 2014
14.00 uur
Polderhof

Het bestuur nodigt u uit voor het bijwonen van een extra ledenvergadering op zaterdag 20 september a.s. in ons clubgebouw De Polderhof. Doel van de vergadering is het nemen van een besluit over de bouw van een verenigingskas naast De Polderhof. Zoals eerder besproken denkt het bestuur aan de bouw van een bescheiden kas, met als oppervlaktelaten 4 * 3 m, mede naar aanleiding van de uitkomsten van de vorig jaar gehouden enquête en de Algemene Ledenvergadering (ALV) van dit jaar. Met deze kas creëren we de mogelijkheid om de planten die wij u aanbieden in de verkoop goed te kunnen bewaren. Ook willen we een voorlopig besluit nemen over het verruimen van De Polderhof met een koffie- en informatieruimte. De definitieve besluitvorming hierover kan dan plaatsvinden in de ALV van maart 2015.

Tenslotte willen we voorstellen gezamenlijk een aantal verenigingsactiviteiten te organiseren. We sluiten af met een hapje en een drankje. Kom gezellig langs en praat en besluit mee!

Agenda:

- 1) Opening door de voorzitter
- 2) Besluit bouw verenigingskas
- 3) Voorlopig besluit verruimen Polderhof (na toelichting door het bestuur)
- 4) Voorstel organisatie verenigingsactiviteiten
- 5) Sluiting, gevolgd door een hapje en een drankje

Van het bestuur

Piet van Kooten (penningmeester)

Beste medetuinders,

Tuinieren op een volkstuin staat de laatste jaren behoorlijk in de belangstelling. De redenen daarvoor zijn divers. Tuinieren is goed voor de gezondheid vanwege het fietstochtje naar de tuin, de lichaamsbeweging op de tuin en het consumeren van zelfgekwekte groenten. Ondertussen ontmoeten de tuinders elkaar en is er tijd voor een praatje.

Bij onze tuinvereniging is dat niet anders. De sfeer op onze tuincomplexen is gemoedelijk en de tuintjes laten een mooie mix zien van strak georganiseerde productietuinen, afgewisseld door bloemenzeeën.

Dit kan in onze vereniging naast elkaar bestaan, maar ook binnen één tuin.

Geheel haaks op deze plezierige sfeer staat de brutale inbraak in de nacht van 11 op 12 augustus waarbij tientallen tuinhuisjes van collega-tuinleden werden opengebroken. Het huis-aan-huisblad Kijk op Reeuwijk & Kijk op Bodegraven is uitvoerig ingegaan op de vernielingen op ons tuincomplex. De redactie liet onder meer onze voorzitter Frank Busker aan het woord. Zoals u hebt kunnen lezen, heeft hij de inbraak omschreven als een triest dieptepunt in een reeks van wandaden dat onze vereniging de afgelopen maanden is aangedaan.

Dat is geen woord te veel. Vorig jaar werden er vanuit het Bodegraafse Bos diverse schuurtjes en zelfs tamme eenden onder vuur genomen met een luchtbuks, met zeer trieste gevolgen. Recenter werden er op het perceel West op kleine schaal kasruiten bij leden ingegooid. En natuurlijk hebben we nog vers in ons geheugen hoe inbrekers enkele maanden geleden in ons clubgebouw De Polderhof hebben huisgehouden. Bij die inbraak zijn we onze maaimachine en onze kostbare freesmachine kwijtgeraakt.

Ook vanaf deze plaats wil het bestuur de hoop uitspreken dat met de jongste vernielingen het eindpunt van alle overlast is bereikt. Alles wat enige waarde had, is inmiddels weggehaald, maar pas op! De laatste inbraak vertoont alle kenmerken van een vooraf geplande, professionele actie. Houdt u er dus rekening mee dat het dievengilde u de komende maanden zal blijven volgen. Wanneer u de spullen die u bij u zijn weggeroofd opnieuw aanschaft en weer klakkeloos een plekje geeft op uw perceel bestaat er een zeker risico dat het inbrekende geboefte u opnieuw weet te vinden. Betreft u deze wetenschap bij uw afweging om waardevolle spullen wel of niet op uw tuin op te slaan? Behoort u tot de gedupeerden, maar heeft u nog geen aangifte gedaan bij de politie; doet u dit dan a.u.b. alsnog!

Het bestuur gaat in overleg met de politie nog nader bezien welke maatregelen er wellicht getroffen kunnen worden om nieuwe vernielingen tegen te gaan. Tuinders die met deze vervelende situatie zijn geconfronteerd willen we uiteraard alle sterkte toewensen.

Overig tuinnieuws is er ook. Zo is op complex West de sloot tussen ons tuincomplex en dat van mevrouw Kool uitgebaggerd. Er is veel glas en asbest uitgekomen. De vervuilde bagger is afgevoerd naar een baggerdepot, waar het is vernietigd.

Ook de sloot op Oost tussen ons tuincomplex en het Veldzichtpad is uitgebaggerd door boer Veelenturf, maar dan wel op zijn manier en die valt te omschrijven als rommelig. Op donderdag 24 juli is op het complex Oost een gedeelte van het toegangspad naar de tuinen voorzien van een nieuwe laag asfalt. Een hele verrassing; zo midden in de zomer. Ons tuinpad ligt er nu weer prachtig bij. Alle uitvoerenden vanaf deze plaats hartelijk bedankt.

We hebben de afgelopen weken last gehad van een droogteperiode. Regen wilde er tot medio augustus maar nauwelijks vallen en dat was goed te zien aan de gewassen. Het was dus veel water geven of sproeien, tot het weer omsloeg en de ene na de andere regenbui over onze tuinen trok. Op dit moment is het afwachten wat de nazomermaand september, die ook wel de regenmaand genoemd wordt, voor ons in petto heeft.

Staat u soms in dubio of u al water gaat geven of liever nog even afwacht wat het weer gaat doen, neemt u dan eens een kijkje op de site van het weerstation Woerden op www.weerstation-woerden.nl. Deze site is altijd up to date en laat gegevens over het weer

zien, zoals de actuele neerslag, de zonkracht, de luchtdruk en nog veel meer. Een bezoek aan deze site biedt beslist meerwaarde, naast de website www.weer.nl van MeteoGroep, waar u de globale weers- en neerslagverwachting per dorp kunt raadplegen.

September en de najaarsmarkt zijn in ons dorp onlosmakelijk met elkaar verbonden. Ook dit jaar presenteren wij ons als tuinvereniging weer op deze markt. Het bestuur is verheugd dat twee collega-tuinders spontaan hebben toegezegd de kraam te willen bemannen. Of beter gezegd: willen bemensen, want het aanbod was afkomstig van twee vrouwelijke collega's. Dames, hartelijk dank en hopelijk krijgt jullie initiatief een vervolg.

In de categorie huishoudelijke mededelingen is het van belang om te melden dat we als bestuur regelmatig klachten krijgen over de kwaliteit van het zaadgoed van Garant én over lekke banden van fietsen en karretjes door toedoen van de houtsnippers die gestrooid zijn langs het toegangspad op de tuincomplexen. Wat dit laatste betreft; vanaf volgend seizoen wil het bestuur het gebruik van houtsnippers alleen nog toestaan als deze op de tuin worden opgeslagen of verwerkt. Langs de zijkanten van de toegangspaden mogen de houtsnippers volgend jaar dus niet meer gebruikt worden. Meer hierover leest u in het volgende clubblad dat omstreeks december verschijnt.

Wat de klachten over het zaadgoed betreft; als er signalen zijn dat de kwaliteit ervan te wensen overlaat, krijgt het bestuur dat graag te horen. Waar gewerkt wordt, kunnen fouten gemaakt worden. Zo bekeken, kan het dus zijn dat onze vaste zaadleverancier Garant zich per ongeluk vergist bij het gereedmaken of afleveren van uw bestelling. Wat u het beste kunt doen, is rechtstreeks contact opnemen en Garant persoonlijk deelgenoot maken van uw klachten. Het bestuur kent Garant als een servicegericht bedrijf dat bij problemen zijn best doet er samen de klager uit te komen. Vindt u dat het bestuur echt zelf met Garant moet spreken over het bij u afgeleverde zaadgoed, omdat u er zelf niet uitkomt; laat dat dan bij een van de tuincommissarissen weten. Zij zoeken graag mee naar een oplossing.

Voor de nog niet pensioengerechtigde tuinders betekent het eind van de vakantie vaak weer het begin van het werkende leven. Werk, gezin, andere hobby's en nevenactiviteiten eisen de aandacht op. Wilt u ook de komende maanden uw tuin wel de aandacht geven die deze nodig heeft?

Het is bekend dat leden die hoog op de wachtlijst staan de maanden september en oktober vaak gebruiken om alvast een wandelingetje over de tuin te maken. Het is buitengewoon irritant als sommige tuinen op zo'n moment een verwaarloosde aanblik bieden. Dat is bijvoorbeeld het geval wanneer tuinders redeneren dat het spitten toch aanstaande is en dat het onkruid in de laatste weken voorafgaand daaraan wel wat weliger mag tieren.

Het tuinreglement zegt echter dat uw perceel gedurende twaalf maanden op orde dient te zijn. Realiseert u zich a.u.b. dat sommige van uw dorpsgenoten al bijna twee jaar op een tuintje wachten en laat zien dat tuinieren nog steeds uw lust en uw leven is. Anders gezegd: zorg er voor, ook naar buitenstaanders toe, dat uw tuin en de randjes en kantjes om uw tuin heen er steeds verzorgd uitzien. U begrijpt vast wel dat u daarmee onnodige irritatie voorkomt.

Voor de liefhebbers brengen wij nog onder de aandacht dat de landelijke tuinbeurs Groene Passie die tot voorheen altijd in Apeldoorn werd gehouden dit jaar wordt georganiseerd in De Loods te Nijkerk. Van vrijdag 21 t/m zondag 23 november 2014 verwelkomen de organisatoren u graag van 10:30 uur tot 18:00 uur. Nadere informatie is te vinden op www.groenepassie.nl.

Dit was het weer voor deze keer. Veel tuinplezier gewenst en het bestuur ontmoet u graag op de extra ledenvergadering van 20 september a.s. Zie hiervoor ook de uitnodiging op pagina 3 van dit blad.

Spitten: Doen of laten?

Het najaar staat weer voor de deur. Veel moestuinders halen straks de spa of de spitzvork uit de olie om de tuin weer eens stevig om te spitten. Moet dat echt, of kan de tuin het ook zonder de jaarlijkse spitbeurt doen?

Ook binnen onze tuinvereniging komt de vraag regelmatig ter sprake: Is al dat spitten wel zo verstandig? Is het niet beter om de tuin 's winters met rust te laten en de grond in het voorjaar, zonder te spitten, weer open te werken?

Vast staat dat meerdere biologische landbouwers in ons land kiezen voor deze aanpak. Deze manier van grondbewerking, waarbij diep ploegen achterwege blijft, staat bekend als niet kerende grondbewerking (NKG). De bodem wordt daarbij niet dieper dan 12 centimeter opengewerkt. NKG wordt onder andere toegepast op de hellinggronden in Zuid-Limburg. Daar is het mede bedoeld om bodemerosie tegen te gaan.

Bodemstructuur

Buiten Zuid-Limburg is NKG vooral bedoeld om het bodemleven te optimaliseren en een duurzame, stabiele bodemstructuur te laten ontstaan. Belangrijke doelen van NKG zijn onder meer het voorkomen van bodemverdichting, door het gebruik van zware

landbouwmachines zo veel mogelijk te beperken. Een gezonde bodem is bovendien goed voor de mineralen en voor het proces van mineralisatie, waarbij de meststoffen vrijkomen.

Dat klinkt natuurlijk goed, maar pas op. Wie het land bewerkt volgens de principes van NKG, moet ook zorgen dat de bodem gedurende het hele jaar zo veel mogelijk is bedekt

met levende planten, waaronder groenbemesters. Het plantmateriaal moet te snelle wisselingen in bodemtemperatuur en vochtigheidsgraad voorkomen. Het wortelstelsel zorgt voor bodemkanaaltjes die water en bodemgassen kunnen transporteren.

Dat betekent natuurlijk werk aan de winkel, want groenbemesters moeten tijdig worden ingezaaid. Én, ook weer tijdig worden ondergewerkt, zodat ze goed verteerd zijn als er weer moet worden geschoffeld of gezaaid. Wie dit alles op zich laat inwerken, realiseert zich al gauw dat tijdsbesparing niet het argument kan zijn om voor NKG te kiezen. Wat je overhoudt aan tijd door niet te spitten, ben je weer kwijt door actief met de groenbemesting bezig te zijn.

Onkruid

Wanneer een aantal belangrijke aandachtspunten over het hoofd wordt gezien, kan tuinieren volgens de NKG-principes zich ook tegen de tuinder keren. Onkruidbestrijding is zo'n aandachtspunt. Tuinders die niet spitten, moeten daar beslist hoge prioriteit aan

geven. De keus voor minimale bodembewerking pakt bijzonder gunstig uit voor wortelonkruiden en eenjarige grassen. Soms ontwikkelt de onkruidgroei zich in die mate dat het onontkoombaar blijkt om naar chemische bestrijdingsmiddelen te grijpen, zoals het glyfosaat houdende Roundup.

Ook het in de hand houden van de slakkenpopulatie vraagt de nodige aandacht. Lupine, wikke en facelia zijn bij veel moestuinders favoriet als groenbemesters, maar ook deze slijmerige en kruipende medetuinders zijn er dol op! Ook tussen de bladrammenas, een andere populaire groenbemester, ontwikkelen ze zich goed.

De ervaring leert dat ook muizenpopulaties zich sneller ontwikkelen op gronden die worden beheerd volgens de NKG-principes. Hetzelfde geldt voor ritnaalden, emelten en aardrupsen. Het is zaak dit allemaal tijdig te betrekken bij de afweging om wel of niet over te gaan op een andere manier van grondbewerking.

Betere opbrengst

De hamvraag bij dit alles is en blijft natuurlijk: Levert zo'n manier van grondbewerking ons ook iets op? Gaat de tuin er echt op vooruit en gedijen onze gewassen beter wanneer we de spa in de olie laten? Wie op internet op zoek gaat naar informatie daarover begint het al snel te duizelen. Zoeken op NKG levert tientallen treffers op. Dat worden er alleen nog maar meer wanneer we internationale zoektermen, zoals no-tilling, of no-till farming gaan hanteren.

Voor moestuinders in het Groene Hart zijn onderzoeken op de Nederlandse (en Belgische) bodem het meest nuttig. Daarom beperk ik mij voor dit artikel tot vier onderzoeken naar de meerwaarde van NKG; twee Nederlandse studies en twee Belgische. Daarbij is het trouwens gemakkelijk om te zien dat op enkele van deze inmiddels gedateerde, Nederlandse onderzoeken "vertrouwelijk" staat. Dat zijn ze nu natuurlijk niet meer, ze zijn gewoon openbaar te raadplegen. Tien jaar geleden werd er echter geheimzinnig omgegaan met deze rapporten. De resultaten ervan waren in de eerste plaats bestemd voor overheden die deze vorm van grondbewerking subsidieerden en wilden weten of zo'n investering lonend was.

Onderzoek in Nuth

Het onderzoeksbureau Plant&Omgeving onderzocht van 2000 t/m 2003 het effect van NKG op de teelt van graan (zomergerst en wintertarwe), bieten en aardappelen in de gemeente Nuth (in Limburg). Bij dit onderzoek zijn meerdere proefveldjes aangelegd. De helft werd bewerkt op de klassieke manier, dus door te spitten of te ploegen. Bij de andere helft werd de grond slechts oppervlakkig bewerkt, bijvoorbeeld met de brede beetel of de pennenfrees.

In 2003, toen de proef dus vier jaar had gelopen, is er gekeken of er in dat jaar belangrijke verschillen waren in opbrengst en/of kwaliteit. Volgens het onderzoeksrapport was dat niet het geval.

Vervolgens is er gekeken naar gemiddelde verschillen over de hele onderzoeksperiode, dus van 2000 t/m 2003. Die waren er wel, maar mondjesmaat. Het suikergewicht per hectare suikerbieten was het hoogst (12,5 ton/ha) in het proefveld dat niet geploegd was en daarmee ook het financiële resultaat. Het betrof echter een klein verschil; op de niet-geploegde proefveldjes varieerde het suikergewicht van 11,5 tot 12,2 ton/ha. Bij de aardappelen was de opbrengst iets hoger in niet-geploegde grond, maar de aardappels in geploegde grond hadden op hun beurt weer een hoger onderwatergewicht.

Bij de zomergerst en de wintertarwe liet telkens maar één van de proefveldjes een verschil zien. Alles bij elkaar concludeerden de onderzoekers dat de wijze van grond bewerken in vier jaar tijd „weinig invloed” op de opbrengst van de gewassen had gehad.

Onderzoek in Dronten

Het onderzoeks- en kenniscentrum voor de suikerbietenteelt IRS deed van 2003 tot en

met 2005 onderzoek naar het effect van de grondbewerking op de teelt van suikerbieten. Niet-kerende grondbewerking bleek gunstig te zijn voor de bestrijding van aardappelopslag: de voorraad knollen die zich na de aardappel oogst nog onbedoeld in de grond bevindt als de suikerbieten worden gezaaid. Dit bijeffect was positief. De hoofdconclusie was verder hetzelfde als in Nuth: voor de opbrengst maakt de manier van grondbewerking geen belangrijk verschil.

Belgisch onderzoek

In Nederland is het onderzoek naar NKG een beetje stilgevallen. Nederlandstalige onderzoekspublicaties verschijnen nog wel bij het Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek (IVLO) in Melle (Vlaanderen) en bij Inagro, een Belgisch onderzoeks- en adviesbureau voor de land- en tuinbouw. Twee recente onderzoeken van beide onderzoeksinstituten gaan over het effect van de niet-kerende grondbewerking op de teelt van prei (2012) en knolselderij (2013). In beide studies wordt bovendien gekeken naar het effect van ingekuilde grasklaver (voor het stikstofgehalte) en de minerale stikstof in de bodem.

In het onderzoek naar prei bleek de manier van groenbemesting het sterkste effect te hebben. De hoogste opbrengst deed zich voor als de prei zich ontwikkelde in een mulchlaag van afgemaaide grasklaver. De hoeveelheid minerale bodemstikstof haalde voor de opbrengst verrassend genoeg niet uit. Net als in alle voorgaande onderzoeken bleek ook de grondbewerking hier niet de doorslaggevende factor te zijn.

In het experiment met de knolselderij bleek dat de niet-kerende grondbewerking ook gepaard kan gaan met schadelijk bijeffecten. De selderij die op niet gespitte of geploegde grond werd verbouwd bleek veel ernstiger te zijn aangetast door een bladvlekkenziekte (*Septoria apiicola*) dan de selderij op de andere proefvelden. Als mogelijke oorzaak noemen de onderzoekers dat de grond bij het oogsten van de prei (het vorige gewas) op 15-20 centimeter diepte verdicht was geraakt en dat een dergelijke verdichting bij een niet-kerende grondbewerking blijft bestaan. Opvallend in dit onderzoek was verder dat de minerale stikstofreserve in de bovenste bodemlaag van de gespitte proefvelden veel hoger bleek te zijn. Dit staat haaks op de veronderstelling dat het stikstofgehalte in een niet diep gekeerde bodem beter is. Uiteindelijk pakte ook dit onderzoek dus niet positief uit voor de niet-kerende bodembewerking.

Conclusie en discussie

Aan het begin van dit artikel stelden we ons de vraag: Is spitten nodig? Als we daarvan maken: Is spitten nuttig?, is het antwoord zeker: Ja. Het omkeren van de aarde blijft een handige methode om bodemverbeteraars zoals bladeren en stro in de grond te brengen. Zeker na koude winters met stevige nachtvorsten blijkt gespitte grond makkelijker open te werken dan grond waarmee in het najaar niets is gedaan.

Nodig lijkt echter net te veel gezegd, want zoals de hierboven aangehaalde onderzoeken laten zien kan oppervlakkige, niet-kerende bodembewerking een alternatief zijn. Beter is de opbrengst niet, maar ook niet substantieel slechter.

Waarschuwingen zijn echter op hun plaats: ook NKG is arbeidsintensief, omdat er voortdurend met groenbemesters moet worden gewerkt. Wie niet spit, zal bovendien andere manieren moeten vinden om storende lagen in de bovenste bodemlaag weg te krijgen. Ook de onkruidbeheersing en het binnen de perken houden van slakken- en muizenpopulaties zijn aandachtspunten van belang.

Deze overwegingen sturen ons als hobbytuinders niet in één duidelijke richting voor of tegen NKG. Het beeld is eerder dat wel of niet spitten een kwestie van gewoonte of smaak lijkt te zijn, wat waarschijnlijk ook zo is. Wat echter (nog) niet kan worden gezegd is dat bewust niet spitten aantoonbaar gepaard gaat met ecologische voordelen, zoals een gezondere bodem of een rijker bodemleven. Een tuinder die op dergelijke effecten mikt, komt waarschijnlijk bedrogen uit.

Voor tuinders die hun tuintje al jaren tot tevredenheid spitten, lijkt er dan ook geen argumenten voorhanden te zijn om van koers te veranderen. Met andere woorden: ook dit najaar kunnen de spitvork en de spa weer rustig van stal worden gehaald. En zeg nou zelf; zo'n intensieve spitpartij is toch iedere keer weer een mooi ritueel ter afsluiting van een tuinseizoen? (red.).

Vers van het land – Courgettekoekjes met zalm en yoghurtdip

Caroline Zwaneveld

De courgetteplanten doen het altijd erg goed op de tuin. Soms té goed en op den duur weet je niet meer wat je met de courgettes aan moet. Dus als aanvulling op de courgettesoep en ratatouille dit zomerse recept van courgettekoekjes als lunchgerecht of voorgerecht voor 4 personen.

Ingrediënten:

1 courgette,
50 gram gerookte zalmblokjes,
2 eetlepels verse muntblaadjes, fijngesneden,
100 g Griekse yoghurt,
1 ei,
75 gram bloem,
5 eetlepels olijfolie.

Werkwijze:

Rasp de courgette in grove slierten en dep ze droog met keukenpapier.
Klop in een kom het ei los met de bloem en wat zout en peper.
Snijd de zalmblokjes doormidden en schep ze met de courgette en driekwart van de munt door het beslag.
Verhit de olijfolie in een grote koekenpan en schep er 6 bergjes van het courgettemengsel in.

Druk de bergjes met de bolle kant van een lepel meteen plat en bak ze op hoog vuur in 4-6 minuten aan weerszijden goudbruin. Laat ze op keukenpapier uitlekken.

Bak van de rest van het courgettemengsel nog 6 koekjes.

Meng de yoghurt met de rest van de munt en breng deze dip op smaak met zout en peper.

Serveren: Doe de koekjes op een mooi bord en serveer de munt-yoghurt er apart bij. De courgettekoekjes smaken ook erg goed tijdens een nazomerse picknick. **Meenemen:** doe de courgettekoekjes in een afsluitbaar blik met keukenpapier op de bodem.

Eet smakelijk!

